KRAJNA [1]

Wysłane przez kdruzynska w pon., 2019-04-29 15:06

Nazwa ta odnosi się do skrajnego – granicznego miejsca na terytorium państwa Piastów. Przez wieki Krajna stanowiła naszą rubież etniczną. W latach 1773-1920 należała do Królestwa Prus i Cesarstwa Niemieckiego. Zdobycze cywilizacyjne dotarły tu szybko, jednak łączyło się to ze stratami dla języka i kultury polskiej. Zmieniała się wieś, jej rozplanowanie i zabudowa. Nastała mechanizacja rolnictwa, rozwinął się przemysł rolny i spożywczy - cukrownictwo, mleczarstwo, gorzelnictwo. W sztuce ludowej Krajny poczesne miejsce zajmowała rzeźba. Najczęściej tworzono figury świętych, pełniące zarówno rolę kultową, jak i magiczną. Na sztukę wpływały ludowe obrzędy, w tym pochody przebierańców, którzy potrzebowali maseki i innych atrybutów swych postaci. W drewnie rzeźbiono kozie i bocianie głowy, strugano koguty, grzechotki, kołatki a także instrumenty muzyczne.

Budownictwo

Na Krajnie przeważało budownictwo szkieletowe z rozmaitymi technikami i sposobami konstrukcji ściany – od wypełnienia przestrzeni międzyszkieletowej lepianką - po cegłę. Wyróżnikiem krajeńskich chałup był wysoki poziom zdobnictwa. Ściany, szczyty drzwi, okiennice i podcienie dekorowano motywami geometrycznymi, roślinnymi lub zwierzęcymi. Malowane kwiatowymi wzorami skrzynie wianne pod koniec XIX w. zastąpiono szafami i szyfonierami. W kuchni stał miśnik – ludowy kredens, z malowanymi misami i talerzami. Półki kredensów ozdabiane były paskami koronki lub wyszywanym płótnem. W izbie urządzano „święty kąt” – ołtarzyk ze świętą figurą i bibułkowymi bukietami. Nad nim zawieszano pająka ze słomy i bibuły.

Strój i haft

Biała płócienna bluzka, szeroka jednobarwna spódnica w kolorze brązu, fioletu, niebieska, zielona lub bordo, aksamitny gorset - bordo, ciemnozielony lub ciemnoniebieski, do tego zarzucona na ramiona jedwabna wzorzysta chustka i biały, tiulowy czepiec, wiązany pod brodą na dużą kokardę. Tak prezentował się odświętny strój Krajniaczki. Mężczyźni od święta zakładali białą koszulę, białe sukienne spodnie wpuszczone do butów i czerwone jaki - kaftany z długimi rękawami i kołnierzem z dużymi wyłogami. Ich strój uzupełniał czarny kapelusz z sukna, ozdobiony wstążkami i kwiatami. Pod koniec XIX w. noszono czarne spodnie, jaki w ciemnych kolorach i czarny, zwany suknią lub jerakiem płaszcz sukienny. Haft krajeński wywodzi się z kaszubskiego, a jego główne motywy stanowią: „pęknięty” owoc granatu, makówka, kłos zboża, dzwonki i drobne lilie, łączące kolor granatowy i błękitny z czarnym.

Obrzędy i zwyczaje

Okres od 24 grudnia do 6 stycznia, nazywany był dwunastnicą. Był to czas wróżb i magicznych praktyk. Przewidywano wówczas pogodę na cały nadchodzący rok, a dziewczęta wróżyły sobie przyszłego męża, nasłuchując szczekania psa. Z tej strony, z której go usłyszały - miał nadejść wybranek. Liczyły też sztachety w płocie – nieparzysta liczba oznaczała zamążpójście w nadchodzącym roku. Wierzono, iż w czasie dwunastnicy nie można szyć ani używać igły. Miało to zapobiec zranieniu, krążących blisko ziemi, dusz. Nie można było siadać na sprzętach, zanim nie zgarnęło się wcześniej duchów z siedzenia. By dusze miały się gdzie ogrzać, zostawiano otwarte popielniki. W wigilię Trzech Króli palono zaś różne zioła, w celu odpędzenia złych duchów. Chłopcy, trzaskając z batów, z hukiem wypędzali stary rok. Kuchnia Tradycyjną krajeńską potrawą jest ańtop (danie jednogarnkowe) – zupa ze słodkiej białej kapusty z ziemniakami i marchewką, gotowana na wywarze z mięsa wieprzowego. Popularne były kiszone czerwone buraczki, które wykorzystywano do zaprawiania zup lub klusek. Powszechna hodowla gęsi zdecydowała o tym, że wiele dań sporządzano na gęsinie. Należała do nich głównie czarnina i różne potrawy na gęsim mięsie, które po uboju zasalano i przechowywano w beczułkach. W dworach jadano także pasztety z gęsich wątróbek i wędzone półgęski.

Krajna

pagórkowaty skraj województwa przynosi powiew wiatru znad Doliny Noteci, odkrywa karty swego szlacheckiego dziedzictwa i ukazuje prawdziwe cuda - w sanktuariach, w naturze, w folwarcznych piwnicach...

Czarna Góra

to „szczyt” Gór Obkaskich, zajmujących część Krajeńskiego Parku Krajobrazowego. Wysokość 189 m n.p.m. daje Czarnej Górze ostanie miejsce wśród 16 szczytów Korony Polski (najwyższych wzniesień województw). Ukrytą w środku lasu odszukasz wyruszając z miejscowości Dąbrówka.

Koronowo

nazwane przez cystersów „Szczęśliwą Doliną” (Felix Vallis), stało się ich nową siedzibą w 1288 roku, gdy przenieśli się tu z pobliskiego Byszewa. Ślady historii zakonu odnajdziesz w tutejszej bazylice. Owiany legendą, „Diabelski Młyn”, po wieloletniej przerwie, znów obraca swym 9-metrowym kołem.

Wartki szum strumienia wita gości restauracji podającej specjały kuchni kujawskiej i borowiackiej. Pośród urokliwych zatoczek i wysp Zalewu Koronowskiego czeka cię leniwy lub aktywny wypoczynek.

Kcynia

przywołuje pątników do słynącego cudami krucyfiksu w kościele pw. Wniebowzięcia NMP. Jak głoszą podania, początki kultu Cudownego Pana Jezusa Kcyńskiego związane są z uzdrowieniem panny Wilczyńskiej z Żurawi, cierpiącej na nieznośne migreny. Umęczona bólem, modląc się pod krzyżem, obcięła włosy i przybrała nimi figurę Chrystusa. Włosy zaczęły rosnąć, a cud przyciągnął do Kcyni licznych pielgrzymów. Kościół wraz z klasztorem i obszernym krużgankiem zdobionym malowidłami stacji drogi krzyżowej wznieśli w XVIII w. oo. Karmelici. Mało kto wie, że właśnie stąd pochodzi najstarszy znany zapis teksu Bogurodzicy. Datowany na 1407 r., zajmuje tylną wyklejkę zbioru kazań łacińskich, skopiowanych przez wikarego Macieja z Grochowa. Oryginał rękopisu znajduje się w Bibliotece Jagiellońskiej, a jego kopia - w Gminnym Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni.

Nakło nad Notecią

przyciąga wodniaków do Przystani „Powiat Nakielski”, znajdującej się na trasie Międzynarodowej Drogi Wodnej E70. Skorzystaj z wypożyczalni sprzętu wodnego i podziwiaj piękno Doliny Noteci z perspektywy wody. Odwiedzając Muzeum Ziemi Krajeńskiej, w zabytkowym XIX-wiecznym spichlerzu, poznasz sięgającą pradziejów historię Krajny i kulturę ludową tego regionu.

Runowo Krajeńskie

to jeden z ciekawszych zakątków Krajny. W 1595 r. Jan Orzelski, ówczesny właściciel Runowa, zbudował tu obszerny renesansowy dwór, otoczony malowniczym parkiem. Różne koleje losu sprawiły, że posiadłość przeszła w ręce Działyńskich. Pałac w Runowie był drugą (po Kórniku) siedzibą Teofili Działyńskiej (Szołdrskiej-Potulickiej), zwanej „Białą Damą”. Dziś, w starym parku, w pobliżu jeziora, wznoszą się jego imponujące ruiny. W oficynach urządzono stylowy hotel i restaurację.

Foto Daniel Pach

Sępólno Krajeńskie

otacza Krajeński Park Krajobrazowy, a brzegi malowniczego Jeziora Sępoleńskiego sięgają niemal centrum miasta. Wybierając blisko 17 km, pieszo-rowerową trasę, dotrzesz do wieży widokowej, z której rozpościera się przepiękny widok na Jezioro Sępoleńskie, i do jeziorka Miska. To ustronne miejsce doceni każdy obserwator dzikiej przyrody, bowiem chętnie gniazduje tu ptactwo wodne. Wybierając spacer po drewnianym molo możesz zaczerpnąć zdrowego powietrza przy mini tężniach.

Stopka

przeniesie cię do starej, tradycyjnej wsi krajeńskiej i… dobrze nakarmi. Rożen-Skansen Stopka łączy kulinaria z regionalną ekspozycją pod gołym niebem, w której dominują urządzenia i maszyny rolnicze. Chlubą właścicieli jest zabytkowa olejarnia z początku lat trzydziestych XX wieku, 100-letnia lokomobila oraz maszyna do wydobywania torfu. Znajdziesz tu liczne przedmioty użytkowe z przełomu XIX i XX w., m.in. wózki dziecięce, instrumenty muzyczne, zabawki, porcelanę.

Ślesin - Spiżarnia Hrabiny Potulickiej

odtwarza bogatą historię folwarku hrabiny Anieli Potulickiej, która dobra rodowe Potulice - Ślesin objęła w 1880 r. Majątek dziedziczki liczył ponad 6,5 tys. ha. Hrabina zapisała się w pamięci mieszkańców jako dbająca o ludzi i dobytek gospodyni. Z jej inicjatywy podnoszono kulturę uprawy ziemi i hodowli zwierząt. Dwór w Ślesinie pochodzi z XIX w. W murowanych piwnicach folwarcznych z 1890 r. urządzono dojrzewalnię, w której leżakują tradycyjne sery. W „Spiżarni Hrabiny Potulickiej" znajdziesz oryginalne smaki z przełomu XIX i XX w., w tym Ser Ślesiński ze świeżego, niepasteryzowanego mleka. „Karp Nakielski" hodowany jest w Dolinie Kanału Bydgoskiego od blisko 100 lat.

Wielowicz

to niewielka krajeńska wieś z drewnianym kościółkiem p.w. św. Jakuba Apostoła, wzmiankowanym w 1617 r. i rozbudowanym w roku 1747, z fundacji Aleksandra Hilarego Potulickiego. Obecną formę przybrał w 1910 r. Odwiedzając kościół zwróć uwagę na barokowy krucyfiks z I poł. XVIII w., figury św. Piotra Ap. i św. Pawła z końca XVIII w. i ludową płaskorzeźbę „Pieta" z XVII w.

fot. K. Mizdalski

Zamarte

otwiera przed nami podwoje Sanktuarium Matki Boskiej Szkaplerznej. Jego początki wiążą się z osobą krzyżackiego komtura Josta von Hohenkirchen, który po bitwie grunwaldzkiej ufundował tu kaplicę dla słynącej cudami maryjnej figurki. W 1747 r. do Zamartego sprowadzono bernardynów. Fundatorem założenia klasztornego był właściciel tych ziem, Jan Michał Grabowski, pochowany w podziemnej krypcie. Skromna, ascetyczna bryła kościoła kryje niezwykle bogate wnętrze, w tym prawdziwe dzieła sztuki - freski wykonane przez bernardyna - brata Paschalisa Wołosa. W ołtarzu głównym z herbami fundatorów i XVIII-wieczną repliką obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, na tabernakulum, umieszczono XV-wieczną, cudowną figurkę Matki Boskiej w srebrnej sukience.

Punkty pieczątkowe w konstelacji KRAJNA:

Nakło
nad Notecią
kujawsko-pomorskie
konstelacje dobrych miejsc

Przystań Powiat Nakielski
ul. Notecka 4, Nakło nad Notecią

maj-wrzesień
pn. - nd. całą dobę

Muzeum Ziemi Krajeńskiej
ul. Pocztowa 14, Nakło nad Notecią

maj-wrzesień
pn. - pt. 9-16
nd. 9 - 16

Punkt Informacji Turystycznej w Koronowie

Pl. Zwycięstwa 22

maj-wrzesień
pn. - sb. 9 - 17
nd. 9 - 15

Sępólno Krajeńskie
kujawsko-pomorskie
konstelacje dobrych miejsc

Punkt Informacji Turystycznej w Sępólnie Krajeńskim
ul. Jeziorna 6

maj-wrzesień
pn. - pt. 8 - 16
sb. 11 - 15

KRAJNA
Język Polski

---

adres strony: http://paszport.kujawsko-pomorskie.travel/pl/krajna-0

Odnośniki
[1] http://paszport.kujawsko-pomorskie.travel/pl/krajna-0